

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om översyn
av möjligheter till föräldraledighet för
statsråd (Fi 2015:10)

Dir.
2016:26

Beslut vid regeringssammanträde den 23 mars 2016

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 3 september 2015 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över möjligheten för ett statsråd att vara ledig i samband med ett barns födsel eller adoption samt för tid därefter, i syfte att utöva sitt föräldraskap (dir. 2015:93).

Utredningen får nu i uppdrag att även undersöka om det behövs förändringar av förutsättningarna för statsråd och statssekreterare att, inom en viss tid efter det att de har lämnat sitt uppdrag respektive sin anställning, ingå avtal om respektive åta sig vissa typer av anställningar och uppdrag. Om utredningen bedömer att det finns behov av förändringar, ska den lämna nödvändiga författningsförslag eller förslag till andra åtgärder. Utredningen ska vid utförandet av uppdraget inhämta synpunkter från bl.a. en parlamentariskt sammansatt referensgrupp.

Enligt de ursprungliga direktiven skulle utredningens uppdrag slutföras senast den 31 maj 2016. Utredningstiden förlängs. Uppdraget enligt tilläggsdirektivet ska redovisas senast den 31 december 2016.

Bakgrund

Den offentliga sektorn har under de senaste decennierna utvecklats till fler och närmare relationer med den privata sektorn.

Detta utbyte är i många delar positivt. Samtidigt kan det leda till en ökad risk för intressekonflikter av olika slag, t.ex. när politiker och tjänstemän inom den offentliga sektorn väljer att efter avslutat uppdrag eller avslutad anställning börja arbeta inom företag eller intresseorganisationer som bedriver verksamhet på de områden där politikern eller tjänstemannen tidigare varit verksam.

Denna problematik har behandlats i bl.a. rapporten Svängdörr i staten – En ESO-rapport om när politiker och tjänstemän byter sida (2012:01). Den har också diskuterats utförligt på ett seminarium som regeringen anordnade i november 2015.

Frånvaron av en reglering av avgångsvillkor vid sidan av sedvanliga förmåner för uppdragstagare i allmän tjänst har under de senaste åren också uppmärksammats av andra svenska och internationella organ och utredningar. Efter en granskning konstaterade Europarådets organ för korruptionsövervakning att Sverige saknade regler och riktlinjer för offentliga tjänstemäns övergång till den privata sektorn och rekommenderade landet att införa riktlinjer för att undvika intressekonflikter i sådana situationer (Greco Eval II Rep (2004) 9E, Strasbourg 18 mars 2005). OECD har vidare i en utvärdering 2010 visat att de flesta medlemsländerna i organisationen infört regleringar för att undvika situationer med intressekonflikter i den offentliga sektorn i samband med övergång av personal (Post Public Employment: Good Practices for Preventing Conflict of Interest). Även den svenska grenen av organisationen Transparency International har i rapporten Politikens och offentligt anställdas övergång till näringslivet och intresseorganisationer påtalat avsaknaden av ett sammanhållet regelverk för situationer då bl.a. statsråd eller statssekreterare övergår till en annan anställning eller ett annat uppdrag. En lagstadgad karenstid för tjänstemän och uppdragstagare i statlig tjänst finns för närvarande endast för ledamöter i Riksbankens direktion.

Under senare år har ett antal fall då statsråd och statssekreterare gått över till anställningar i näringslivet väckt uppmärksamhet, bl.a. i medierna. Exempel på övergångar som i den allmänna debatten ofta ansetts vara särskilt bekymmersamma är

övergångar till anställningar och uppdrag inom den välfärdsmarknad som avregleringar inom den offentliga sektorns olika verksamheter har gett upphov till, liksom övergångar till anställningar som kommunikationskonsulter inom företag som riktar sin verksamhet till den offentliga sektorn. Sådana övergångar kan göra det otydligt om den enskilde drar nytta av sin personliga kompetens – kunskap och erfarenhet – eller kan sägas på ett otillbörligt sätt utnyttja en tidigare ställning.

Ersättningsvillkoren vid avgång, exempelvis villkoren om hur ersättningen ska påverkas av ersättning med anledning av en ny anställning eller ett nytt uppdrag, behandlas för statsrådets del i lagen (1991:359) om arvoden till statsråden m.m. och för statssekreterarnas del i regeringens skrivelse Förmåner för statssekreterare vid regeringsskiftet (skr. 1994/95:225), den s.k. statssekreteraröverenskommelsen. Av överenskommelsen följer bl.a. att en statssekreterare som var anställd som generaldirektör i omedelbar anslutning till att han eller hon tillträdde anställningen som statssekreterare har rätt att få erbjudande om en ny anställning som generaldirektör i anslutning till att anställningen som statssekreterare upphör. Alternativt kan ett avgångsvederlag betalas ut. Någon ytterligare reglering av eller några andra riktlinjer om vad som gäller för statsråd eller statssekreterare efter det att de har lämnat sitt uppdrag respektive anställning finns dock inte.

Regeringen anser att det är viktigt att säkerställa att intressekonflikter inte uppstår och att förtroendet för statsförvaltningen inte skadas när statsråd och statssekreterare efter avslutat uppdrag respektive avslutad anställning åtar sig andra anställningar eller uppdrag. Regeringen har även tidigare uppmärksammat att det kan finnas skäl att se över behovet av, och möjligheterna till, att införa ett karensystem för personal som lämnar statsförvaltningen till förmån för säkerhets- och försvarsindustrin (prop. 2014/15:109 s. 118).

Mot denna bakgrund finns det anledning att låta en utredare undersöka om det behövs förändringar av förutsättningarna för statsråd och statssekreterare att under en viss tid efter det att de har lämnat sitt uppdrag respektive sin anställning ingå avtal om respektive åta sig vissa typer av anställningar och uppdrag. Det

finns även behov av en generell översyn av den särskilda regleringen av förmåner genom statssekreteraröverenskommelsen. Detta uppdrag bör utföras av den utredare som getts i uppdrag att se över möjligheten för ett statsråd att vara ledig i samband med ett barns födsel eller adoption samt för tid därefter, i syfte att utöva sitt föräldraskap (dir. 2015:93). Denna utredning har antagit namnet Utredningen om översyn av möjligheter till föräldraledighet för statsråd (Fi 2015:10). Utredningen lämnade den 15 mars 2016 betänkandet Föräldraledighet för statsråd? (SOU 2016:20).

Uppdraget

Utredningen om översyn av möjligheter till föräldraledighet för statsråd ges i uppdrag att

- kartlägga statsråds och statssekreterares rättigheter och skyldigheter enligt gällande regelverk vid övergång till annan anställning eller uppdrag,
- redovisa motsvarande förhållanden i andra relevanta länder, främst övriga nordiska länder,
- överväga om det finns ett behov av att införa en särskild ordning för statsråds och statssekreterares övergång till annat uppdrag eller annan anställning och, om det finns ett sådant behov, lämna förslag till reglering eller andra åtgärder som kan anses befogade, samt
- vid behov föreslå ändringar i det system för avgångsförmåner som finns för statssekreterare.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredningen ska på lämpligt sätt inhämta synpunkter från en parlamentariskt sammansatt referensgrupp och andra berörda utredningar.

Enligt de ursprungliga direktiven skulle utredningens uppdrag slutföras senast den 31 maj 2016. Utredningstiden förlängs. Uppdraget enligt tilläggsdirektivet ska redovisas senast den 31 december 2016.

(Finansdepartementet)